

Didaktika gida

Didaktika gida

Proposamen didaktiko hau Bigarren Hezkuntzako ikasleentzat da. Tutoretzarako eta gizarte, etika eta beste zenbait gaitako eskoletarako proposak dira ariketak, baita gaia interesatzen zaien irakasleentzat ere. Helburua da Kyotoko Protokoloaren edukiari buruz hausnartzea, batik bat, herrialderik kalteberenetan protokoloak duen eraginari buruz.

EGILEA: FERRÁN POLO.

1. ariketa: Houston, arazo bat duzue

Helburua: berotegi-efektuari eta horren ondorioa den klima-aldaketari buruzko eduki kontzeptualak gogora ekartzea.

Orientabideak: Pentsatu nola ikusiko gintuzketen estralurtar batzuek, hau da, egoera kanpotik aztertzen duten izaki batzuek. Ikuspegi horretatik azaldu berotegi-efektua eta klima-aldaketa –curriculumeko gai ezaguna da–. Lotu gai hori erregai fosilen errekuntzatik datozen –petrolioia, ikatza eta gas naturala– CO₂-aren emisioekin eta egungo garapen-ereduekin. Eredu hori duten herrialdeek erabiltzen dituzten energia-iturriek ezaugarri hauek dituzte: ez dira berriztagarriak, poluitzaileak eta garestiak dira, eskuratzeko zailak (liskarrak eta gerrak sorrarazten ditu), eta gure gobernariak politikan eragin izugarria duten oligopolio boteretsuen eskuetan daude.

2. ariketa: Igelak

Helburua: Onartzea erantzukizun-maila desberdinak ditugula Lurreko biztanleok aztarna ekologikoa deritza horretan. Etorkizunean erabakiak hartzeko baliagarri izango den hausnarketagune bat eratzea.

Orientabideak: Irakurri testuak eta aztertu grafikoa. Hitz egin taldean horiei buruz. Landu 300.000.000 tona CO₂ baino gehiago emititzen duten herrialdeen taula: ia Indonesiak adina emititzen du Espainiak, eta askoz ere biztanle gutxiago ditu; alderatu Estatu Batuak eta Txina. Pentsatu zer gertatuko litzatekeen biztanle gehien dituzten herrialdeek (adibidez, Txinak, Indiak, Indonesiak, Brasilek edo Pakistanek) herrialde aberatsek adina per capita emisio izango balituzte.

Hausnartu zer egin dezakeen gutariko bakoitzak: behin erabili eta botatzeko produkturik ez kontsumitzea, luxurik gabe bizitzea, birziklatzea... Litekeena da ikasleek horrelako gauzak esatea: “niri bost axola”, “ez da nire arazoa”, “berdin zait”... edo, teknologiarik esker, gure kontsumo- eta poluzio-mailari arazorik gabe eutsiko diogula uste izatea.

Horrelakorik gertatuz gero, ez eman iritzirik. Izatekotan, eztabaida piztu behar dugu ikasleen artean.

Hala ere, komeni da ikasleak hipotesiak egitera bultzatzea egun eskura ditugun energia-iturri berriztagarri merkeen, adibidez, energia eolikoaren, erabilera eskasari buruz.

3. ariketa: Inurriak eta elefanteak

Helburua: aztertzea gure eguneroko ohiturek milioika pertsonengan eta, akaso, guregan ere, dituzten ondorioak.

Orientabideak: pentsatu gizon-emakume guztiek ez dutela erantzukizun-maila bera klima-aldaketari dagokionez. Denok ez ditugu modu berean pairatzen edo pairatuko klima-aldaketaren ondorioak. Jende pobreenak, baliabide gutxien dituztenak, kalteberagoak dira.

Hausnartu eta hitz egin klima-aldaketak jende behartsuenari eragiten dizkion kalteei buruz: itsasoaren maila igoetzea; bizilekuz aldatu behar izan duen jendearen eta errefuxiatuen egoera; lehorteak lotutako beste ondorio batzuk (uholdeak...); eguraldi-aldaketa bortitzak (luzaro irauneko gero klima-aldaketatzat har daitezke)... Halaber, aipatu laboreak, aberastasuna eta giza kapitala galtzeak herrialde batean duen eragina, herrialde horren ‘garapenari’ eragiten baitio.

Azkenik, mintzatu jendea bizilekuz aldatzea behartzen duten gerra eta gatazkei buruz. Esate baterako, Boli Kostako azken gatazkaren kausa Burkina Fasoko lehortetik ihesi joandako errefuxiatu-andana da. Gerra horiek ez dira arrazoi etnikoengatik sortu, baizik eta dauden baliabide urriak eskuratzegatik.

Bigarren galderaren erantzunak eztabaida morala sor dezake.

4. ariketa: Elefanteak eta azeriak

Helburua: Kyotoko Protokoloa eta mekanismoak ezagutzea. Mekanismo horiek Hegoaldeko herrialdeetan izango dituzten ondorioak identifikatzea.

Orientabideak: lagungarria da karbonoaren zikloa gogoraraztea. Azaldu adibide engainagarri hau: 100 tona emititu eta 80 xurgatzen dituen basoa landatzen baduzu (kalkulu zaila eta erlatiboa da), 20 tona bakarrik emititu duzu. Bada, ez da egia biribila, ez baitira berdinak lur-azpiko karbonoa (petrolioia, ikatza eta gas naturala) eta atmosferan dagoena. Dezente handiagoa da ezegonkortasuna.

Hitz egin taldean Kyotoko Protokoloaren mekanismoei buruz, eta iradoki –intuizioari jarraituz– Hegoaldeko herrialde pobretuentzat ekarriko dituzten onurak eta kalteak.

Gogoratu Espainiako emisio-eragileen ehunekoak. Gure bizimoduaren eta kontsumo-ohituren oinarriak hazkunde ekonomiko eta ezaugarri hauek dituzten energia-iturriak dira: ez dira berriztagarriak, poluitu egiten dute, horien eskasia dago (Pertsiar Golkoko gerrak) eta lobby indartsuak dituzten oligopolioen kontrolpean daude.

Erantzukizun- eta poluzio-kuotak herrialde pobretuetara lekualdatzeko mekanismoak inposatzea lortu dute oligopolio horiek. Halaber, merkatu berri bat zabaltzea lortu dute (emisio-eskubideena), eta etekin ederrak ateratzen eta aterako dituzte horretatik ere. Jasangarritasunak arduratzen gaituen Iparraldeko elefanteak kontzientzia zertxobait garbiagoa izango dugu, orain bezainbeste edo gehiago zikintzen segitu arren. Benetan, azeriak bezain azkarrak dira.

Ariketaren helburua da ikasleei aditzera ematea klima-aldaketa benetan konpontzeko beharrezkoa dela gure eguneroko ohiturak aldatzea, hau da, batere luxurik gabe bizitzea.

Gainerako ‘adabakiak’ zama izango dira jende behartsuenentzat, eta gero eta pobreakoak izango dira. Azken buruan, bumeran efektua izango dute (migrazioak, gerrak, indarkeria...) nahi eta nahi ez.

5. ariketa: Pertsonak

Helburua: norberak egin dezakeen gain, gobernuek neurri politikoak eta ekonomikoak ezarri behar dituztela onartzea, klima-aldaketari eta horrek Iparraldeko eta Hegoaldeko herrialdeen arteko harremanetan dituen ondorioei benetan aurre egiteko. Hausnartzea klima-aldaketari buruz guk dugun jarrerari, portaerari eta iritzari buruz.

Orientabideak: Irudimena: ariketa konplexua da. Taldean egitea komeni da. Ikasle guztien adostasuna baino gehiago, zalantzak piztea du helburu, nahiz eta bistakoa den status quoari eusteko jarrerarekin etorkizuneko belaunaldiak eta egungo jende behartsuena ateratzen direla galtzaile. Berriz proposatu aberatsen ereduari uko egitearen gaia, luxurik gabe bizitzeara, alegia.

Errealitatea: lldo berekoa da, baina sakonago landu behar da. Dagoeneko nahikoa informazio izango dugu talde txikitik eztabaidatzeko. Argudio demagogiko hau lagungarri izan daiteke: gaur egun, komunikazio txarra duten lekuetan bizi diren Espainiako herritarrek komunikazio ona izateko eskubidea badute, zergatik ez dute eskubide bera txinatarrek, indiarrek edo pakistandarrek? Hainbeste errepide eraikitzeak lehengai aski ez dagoenez, zer egin beharko litzateke? Zergatik batzuek bai, eta beste batzuek ez?

Idea-jasa: gisa honetako ideiak proposa ditzaten saiatu: talde ekologisten bidez informazio gehiago eskuratzeko; plastiko-, elektrizitate- eta berokuntza-kontsumoa txikitzea, ibilgailu pribatua gutxiago erabiltzea, ikastetxeari proposatzea murrizketa jakin bat egitea urtean...

‘CO₂ kalkulagailua’ lagungarri izan daiteke. Amigos de la Tierra taldearen ‘La Apuesta’ izeneko kanpainari buruzko web orrian daukazu (www.laapuesta.org). Nolanahi ere, epe luzeagoan jarduteko lanen abiapuntua izan daiteke proposamen didaktiko hau.